

Olena BYKOVSKA

ORCID: 0000-0001-6916-911X

*Український державний університет імені Михайла Драгоманова
Київ*

Timur BYKOVSKIY

ORCID: 0000-0003-2822-4850

*Український державний університет імені Михайла Драгоманова
Київ*

Основні положення підготовки майбутніх педагогів позашкільної освіти за освітньою програмою «Позашкільна освіта» першого (бакалаврського) рівня зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки в Україні

Abstract: Key principles of training future pedagogues for after-school education within the educational program “After-School Education” at the first (bachelor’s) level in the specialty 011 Educational and Pedagogical Sciences in Ukraine

The article presents the key principles of training future educators for after-school education within the educational program “After-School Education” at the first (bachelor’s) level in the specialty 011 Educational and Pedagogical Sciences in Ukraine. The paper analyzes the state of staffing in after-school education in Ukraine and highlights the specifics of professional training under the educational program “After-School Education” at the first (bachelor’s) level in specialty 011 Educational and Pedagogical Sciences in Ukraine.

Keywords: professional training, future pedagogues, after-school education, educational program “After-School Education”

Ключові слова: професійна підготовка, майбутні педагоги, позашкільна освіта, освітня програма «Позашкільна освіта»

У сучасних умовах вища освіта як важливий чинник формування людського капіталу спрямовується на забезпечення потреб держави, ринку праці та суспільства у висококваліфікованих педагогічних працівниках.

Особливої важливості та актуальності набуває питання професійної підготовки майбутніх педагогів позашкільної освіти в Україні.

Державна політика України у сфері вищої освіти, професійної підготовки майбутніх педагогів позашкільної освіти закріплена в Конституції України, Законі України «Про освіту», Законі України «Про вищу освіту» (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>), Законі України «Про позашкільну освіту» (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1841-14>), Законі України «Про наукову та науково-технічну діяльність», Концепції позашкільної освіти в умовах воєнного стану (<https://pou.org.ua/wp-content/uploads/2024/05/Kontseptsiya-pozashkilnoyi-osvity-v-umovah-voennogo-stanu-2024.pdf>) та ін.

Теоретичні основи та прикладні розробки щодо позашкільної освіти, професійної підготовки педагогів представлено у працях таких вчених: І. Бех (Бех, 2008, s. 848), О. Биковської (Bykovska, 2024, s. 129–140; Биковської, 2006, s. 224), Т. Биковський (Биковський, 2011 s. 198), Я. Биковський (Биковський, 2020, s. 148), С. Русова (Русова, 1918, s. 88), Т. Сущенко (Сущенко, 2011, s. 299) та ін.

С. Русова відзначала особливе суспільне значення позашкільної освіти і вказувала, що в Україні склалася категорія педагогів, які метою позашкільної освіти вважали гармонійний, культурний розвиток, прагнули допомогти «кожному усвідомити його громадянський та людський обов'язок», дати освіту «удосконаленішу, ніж пропонувала школа» (Русова, 1918, s. 88).

Т. Сущенко досліджуючи питання позашкільної освіти, ставить особистість дитини, її потреби й інтереси в центр уваги. Відповідно, вказує що це зобов'язує педагогів закладів позашкільної освіти розуміти, сприймати і приймати своєрідність кожного вихованця, вивчати його емоційний стан у формі співпереживання, вимагає того, щоб педагог допоміг вихованцю просунутися далі у своєму розвитку (Сущенко, 2011, s. 299).

У дослідженні теоретико-методичних основ позашкільної освіти відзначається, що «кадрове забезпечення позашкільної освіти є одним з важливих та визначальних питань. Кадрове забезпечення позашкільної освіти, що передбачає наявність необхідної кількості підготовлених педагогічних та інших працівників відповідної кваліфікації» (Биковська, 2008, s. 336).

Стратегія розвитку позашкільної освіти вказує на «розвиток системи підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації фахівців системи позашкільної освіти з метою задоволення потреб закладів позашкільної освіти, центральних та місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, інших органів та організацій у високопрофесійних та висококультурних працівниках, здатних компетентно та відповідально виконувати управлін-

ські та педагогічні функції, впроваджувати новітні соціальні технології, сприяти інноваційним процесам».

При цьому проблема професійної підготовки майбутніх педагогів позашкільної освіти залишається вкрай актуальною, що обумовлено рядом причин — відсутністю системи заміщення педагогічних кадрів закладів позашкільної освіти; відсутність державного замовлення на підготовку педагогів закладів позашкільної освіти; відсутність широкої профорієнтації щодо професії педагога закладу позашкільної освіти тощо.

Таким чином, у статті будуть розглянуті основні положення професійної підготовки майбутніх педагогів позашкільної освіти, зокрема за освітньо-професійною програмою «Позашкільна освіта» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки.

Варто відзначити, що актуальність та важливість розробки освітньо-професійної програми «Позашкільна освіта» обумовлюється розвитком системи позашкільної освіти.

Система позашкільної освіти в Україні освіти, за офіційними даними Міністерства освіти та науки України, станом на 01.01.2024 р. включала 1170 закладів позашкільної освіти, в яких функціонувало 51 тис. 869 гуртків та інших творчих об'єднань. У закладах позашкільної освіти, навчалася 798 тис. 854 вихованців, учнів, слухачів (<https://pou.org.ua/wp-content/uploads/2024/05/Kontseptsiya-pozashkilnoyi-osvity-vumovahvoyennogostanu2024.pdf>).

Кількість педагогічних працівників, які працюють у закладах позашкільної освіти становить понад 17 тис. При цьому постійно зростає потреба в якісно підготовлених високопрофесійних педагогічних кадрах позашкільної освіти.

Адже, як відзначає Міністерство освіти та науки України, «починаючи з 2000-х років у системі позашкільної освіти змінюється віковий склад педагогічних працівників. А саме зменшувалася чисельність педагогічних працівників віком до 30 років (на 11,7%), від 31 до 40 (на 6,9%) та від 41 до 50 років (на 1,3%). Водночас зростає кількість 51-55-річних (на 3%) та старших (на 17%)» (https://iea.gov.ua/wp-content/uploads/2021/08/Osvita-v-nezalezhnij-Ukraini-19.08.2021_FINAL-1-1.pdf).

Відповідно, у зв'язку зі змінами у законодавстві щодо запровадження освітніх програм та з метою системної професійної підготовки педагогів для позашкільної освіти, Український державний університет імені Михайла Драгоманова як один з лідерів педагогічної освіти, враховуючи свою місію, досвід та сучасні напрацювання у галузі позашкільної освіти у 2018 р. започаткував освітньо-професійну програму «Позашкільна освіта» першого (бакалаврського) рівня зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки.

Ціль освітньо-професійної програми «Позашкільна освіта» першого (бакалаврського) рівня зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки полягає

у професійній підготовці фахівців, здатних до розв'язування складних спеціалізованих задач професійної діяльності у галузі позашкільної освіти.

Слід зауважити, що унікальність даної програми включає чотири стратегічні концепти:

— цільовий: стратегічні перспективи розвитку позашкільної освіти України та іноземних держав, запит ринку праці на якісну підготовку конкурентоспроможних фахівців позашкільної освіти, потреби заінтересованих сторін, системна наскрізна фахова підготовка;

— освітній: організація освітнього процесу на основі студентоцентрованого підходу, практикоорієнтованості та академічної свободи; прикладний характер освітньої програми з орієнтацією на формування індивідуальної освітньої траєкторії та соціальних навичок (softskills) майбутніх педагогів позашкільної освіти;

— кадровий: високопрофесійний склад науково-педагогічних працівників, залучення до освітнього процесу практиків, роботодавців та інших стейкхолдерів позашкільної освіти;

— науковий: авторська розробка і впровадження сучасних наукових та методичних матеріалів.

Чіткими є структура та зміст освітньо-професійної програми «Позашкільна освіта» першого (бакалаврського) рівня зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки, що включають наступні розділи: «Передмова», «Профіль освітньо-професійної програми зі спеціальності 011 «Освітні, педагогічні науки» «Позашкільна освіта», «Перелік компонентів освітньо-професійної програми та їх логічна послідовність», «Форма атестації здобувачів вищої освіти», «Матриця відповідності програмних компетентностей компонентам освітньої програми».

Варто відзначити, що термін підготовки майбутніх педагогів позашкільної освіти за освітньо-професійною програмою «Позашкільна освіта» першого (бакалаврського) рівня зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки передбачає 3 роки 10 місяців і включає 240 кредитів ЄКТС, що становить 7200 год.

При цьому співвіднесення обсягу освітніх компонентів становить:

нормативна частина — 150 кредитів ЄКТС (62,5%);

варіативна частина — 60 кредитів ЄКТС (25%);

науково-дослідницька робота та практика — 30 кредитів ЄКТС (12,5%).

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи для денної форми навчання становить 38,4% до 61,6%.

Освітньо-професійна програма «Позашкільна освіта» першого (бакалаврського) рівня зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки відповідає місії та стратегії університету, інтересам та пропозиціям ключових стейкхолдерів — здобувачам вищої освіти, випускникам, роботодавцям, академічній спільноті та ін.

Особливістю освітньо-професійної програми «Позашкільна освіта» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки є її прикладний характер з орієнтацією на формування індивідуальної

освітньої траєкторії та соціальних навичок (softskills) майбутніх педагогів позашкільної освіти.

Придатність до працевлаштування майбутніх педагогів позашкільної освіти узгоджена з Національним класифікатором України «Класифікатор професій» і передбачає такі професійні кваліфікації:

1229.6 Керівник гуртка.

2359.2 Організатор позакласної та позашкільної виховної роботи з дітьми.

3340 Вихователь.

3310 Культурний організатор закладу позашкільної освіти

(<https://me.gov.ua/Profession/List?lang=uk-UA&id=d4162ef8-2771-4ac5-99ef-1d4b6f5336af&tag=KlasifikatorProfesii-Poshuk>).

Важливого значення у процесі реалізації освітньо-професійної програми «Позашкільна освіта» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки має набуття майбутніми педагогами позашкільної освіти відповідних компетентностей.

Зокрема, інтегральна компетентність включає здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі професійної діяльності у галузі позашкільної освіти з розумінням відповідальності за свої дії.

При цьому нами визначено загальні компетентності (ЗК) майбутніх педагогів позашкільної освіти освітньо-професійної програми «Позашкільна освіта» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки. Серед них:

«ЗК1. Здатність до аналітичного мислення.

ЗК2. Здатність до роботи з інформацією з різних джерел.

ЗК3. Здатність зберігати, застосовувати та примножувати набуті знання, вміння, навички та цінності в практичній діяльності.

ЗК4. Здатність до комунікації, працювати в команді.

ЗК5. Здатність реалізувати свої права та обов'язки як члена суспільства, діяти соціально відповідально і свідомо.

ЗК6. Здатність виявляти, ставити та вирішувати професійні та особистісні задачі.

ЗК7. Здатність спілкуватися державною та іноземною мовами як усно, так і письмово» (https://kpo.fssp.edu.ua/images/pdf/OsPP/011_OPP_b.pdf).

Варто відзначити, що серед фахових компетентностей (ФК), які набувають майбутні педагоги позашкільної освіти освітньо-професійної програми «Позашкільна освіта» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки є наступні:

«ФК1. Здатність здійснювати освітню діяльність в закладі позашкільної освіти за основними напрямками позашкільної освіти.

ФК2. Здатність застосовувати різні підходи з урахуванням вікових, психофізіологічних та індивідуальних особливостей вихованців, учнів, слухачів.

ФК3. Здатність налагоджувати конструктивну та партнерську взаємодію з учасниками освітнього процесу закладу позашкільної освіти.

ФК4. Здатність проводити місцеву, регіональну та всеукраїнську діяльність у галузі позашкільної освіти.

ФК5. Здатність до моделювання мети, змісту, форм, методів та засобів позашкільної освіти відповідно до очікуваних освітніх результатів.

ФК6. Здатність до інтеграції та реалізації предметних знань як основи професійної діяльності у галузі позашкільної освіти.

ФК7. Здатність до навчання, виховання, розвитку та соціалізації вихованців, учнів, слухачів позашкільної освіти.

ФК8. Здатність підвищувати кваліфікацію за різними формами, видами.

ФК9. Здатність до організації та проведення позакласної та позашкільної виховної роботи з дітьми.

ФК10. Здатність організовувати і забезпечувати якість освітнього процесу у гуртку та іншому творчому об'єднанні закладу позашкільної освіти.

ФК11. Здатність проводити організаційно-масову роботу у закладі позашкільної освіти.

ФК12. Здатність застосовувати елементи теоретичного й експериментального дослідження у професійній діяльності у галузі позашкільної освіти» (https://kpo.fssp.edu.edu.ua/images/pdf/OsPP/011_OPP_b.pdf).

Враховуючи, що стандарт вищої освіти першого (бакалаврського) рівня зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки вищої освіти відсутній, нами визначені програмні результати (ПР) навчання, які відповідають вимогам Національної рамки кваліфікацій для відповідного кваліфікаційного рівня. Серед них:

«ПР1. Вміти здійснювати освітню діяльність в закладі позашкільної освіти за основними напрямками позашкільної освіти.

ПР2. Володіти основними знаннями загальних та психолого-педагогічних дисциплін та застосовувати їх у професійній діяльності у галузі позашкільної освіти.

ПР3. Володіти сукупністю теоретичних знань і практичних вмінь теорії, методики та практики позашкільної освіти.

ПР4. Вміти планувати, організовувати та реалізовувати освітній процес у гуртку та іншому творчому об'єднанні закладу позашкільної освіти.

ПР5. Володіти основами психолого-педагогічного супроводу, забезпечувати індивідуальний розвиток вихованців, учнів, слухачів закладу позашкільної освіти.

ПР6. Вміти застосовувати і забезпечувати суб'єкт-суб'єктну взаємодію з учасниками освітнього процесу.

ПР7. Вміти застосовувати сучасні підходи, методи та технології позашкільної освіти.

ПР8. Вміти працювати з навчальними, науково-методичними та інформаційними джерелами, обробляти та застосовувати їх в освітній діяльності.

ПР9. Знати дидактичні та методичні засади навчання, виховання, розвитку та соціалізації здобувачів позашкільної освіти.

ПР10. Вміти організовувати позакласну та позашкільну виховну роботу з дітьми.

ПР11. Вміти брати участь в обговореннях, презентаціях, дискусіях на різних рівнях.

ПР12. Здійснювати організацію масових заходів закладів позашкільної освіти.

ПР13. Вміти оцінювати, організовувати та визначати перспективи власної професійної роботи у галузі позашкільної освіти, відповідально ставитися до результатів діяльності.

ПР14. Забезпечувати охорону життя й здоров'я вихованців, учнів, слухачів закладу позашкільної освіти.

ПР15. Володіти основами професійної культури, етичних норм та творчої майстерності.

ПР16. Вміти забезпечувати внутрішню систему забезпечення якості освіти у закладі позашкільної освіти» (https://kpo.fssp.edu.edu.ua/images/pdf/OsPP/011_ORP_b.pdf).

Зміст освітньо-професійної програми «Позашкільна освіта» першого (бакалаврського) рівня зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки, її освітні компоненти відповідають об'єктам вивчення та практичної діяльності фахівців зазначеної предметної області:

1. Об'єктам предметної області на рівні загально-теоретичного змісту відповідають наступні освітні компоненти: «Українська мова (за професійним спрямуванням)», «Історія української державності», «Українська культура», «Філософія», «Іноземна мова», «Сучасні інформаційні технології», «Екологія», «Безпека життєдіяльності та охорона праці», «Етика та естетика» та ін.

2. Об'єктам предметної області на рівні психолого-педагогічного змісту відповідають наступні освітні компоненти: «Педагогіка», «Психологія», «Педагогічна творчість», «Історія педагогіки», «Педагогіка позашкільної освіти» та ін.

3. Об'єктам предметної області на рівні науково-предметного та фахового змісту відповідають наступні освітні компоненти: «Вступ до позашкільної освіти», «Історія техніки», «Історія позашкільної освіти», «Організаційно-масова робота закладу позашкільної освіти», «Інформаційно-методична робота закладу позашкільної освіти», «Навчально-виховна робота закладу позашкільної освіти», «Практикум з гурткової роботи», «Профорієнтаційна робота закладу позашкільної освіти», «Психологія творчої діяльності в закладі позашкільної освіти», «Практикум з позашкільної освіти», «Теорія та методика гурткової роботи», «Організація позашкільної освіти», «Допрофільна підготов-

ка у позашкільній освіті», «Методика позашкільної освіти», «Нормативно-правове забезпечення позашкільної освіти» та ін.

Освітньо-професійна програма «Позашкільна освіта» першого (бакалаврського) рівня зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки значну увагу приділяє практичній підготовці майбутніх педагогів позашкільної освіти, що дозволяє здобути компетентності, необхідні для подальшої професійної діяльності. При цьому використовуються різноманітні види практичної підготовки: практичні заняття, лабораторні заняття, практикуми, проєкти тощо.

Варто відзначити, що значна увага у практичній підготовці приділяється практиці і науково-дослідницькій роботі. На це відводиться 30 кредитів (900 годин), які згідно з освітньо-професійною програмою «Позашкільна освіта» першого (бакалаврського) рівня зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки та навчальним планом включають 24 кредити (720 годин) практик і підготовку бакалаврської роботи 6 кредитів (180 годин).

Серед практик, наступні її види:

- «Навчальна педагогічна практика»;
- «Педагогічна практика у закладах позашкільної освіти»;
- «Виробнича педагогічна практика»;
- «Культурологічна практика».

Здобувачі вищої освіти проходять практичну підготовку в закладах освіти, установах та організаціях системи позашкільної освіти, з якими підписані договори. При цьому зміст практичної підготовки детально обговорюється та узгоджується з майбутніми педагогами, керівниками практики, базами практичної підготовки, роботодавцями та іншими стейкхолдерами.

Варто відзначити, що набуття майбутніми педагогами позашкільної освіти соціальних навичок (*soft skills*) та формування індивідуальної освітньої траєкторії є особливістю освітньо-професійної програми «Позашкільна освіта» спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки першого (бакалаврського) рівня.

Упродовж усього періоду навчання через організацію освітнього процесу забезпечується набуття здобувачам вищої освіти *soft skills*. Так, через освітні компоненти у навчальному плані і відповідний зміст підготовки майбутні педагоги позашкільної освіти розвивають вміння працювати у команді, комунікабельність, відповідальність, тайм-менеджмент, творчий підхід, творче мислення тощо.

Серед освітніх компонентів, які запропоновані у навчальному плані, найбільше дозволяють набуття відповідних навичок (*soft skills*) «Педагогіка позашкільної освіти», «Організаційно-масова робота закладу позашкільної освіти», «Психологія творчої діяльності в закладах позашкільної освіти», «Організація позашкільної освіти» та ін.

Вагомим у забезпеченні набуття здобувачами вищої освіти соціальних навичок (*soft skills*) за освітньо-професійною програмою «Позашкільна освіта» спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки першого (бакалаврського) рівня

є волонтерська та громадсько-педагогічна діяльність, участь у різноманітних проєктах, акціях, програмах, співпраця з роботодавцями та іншими стейкхолдерами в Україні та іноземних державах. Серед них участь у Всеукраїнська виставка-конкурс «Талановиті! Наполегливі! Успішні!», освітньо-культурний проєкт «Позашкільна освіта: розвиток співпраці», Всеукраїнський фестиваль «Адреса дитинства — гра», Міжнародний проєкт з позашкільної освіти Республіки Болгарія «Програма творчих канікул «Давайте творити разом», міжнародна освітньо-наукова програма «Позашкільна освіта України та Польщі: розвиток співпраці», Фестиваль-конкурс «Студент-позашкільник» до Міжнародного Дня студента тощо.

В умовах воєнного стану майбутні педагоги позашкільної освіти освітньо-професійної програми «Позашкільна освіта» спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки першого (бакалаврського) рівня були долучені до волонтерської, гуманітарної допомоги у Краківському університеті імені Комісії Народної освіти у Кракові, у Міжнародному проєкті з позашкільної освіти Республіки Болгарія «Програма творчих канікул «Давайте творити разом» та ін.

Варто відзначити, що особлива увага у сучасних реаліях приділяється застосуванню дистанційних технологій навчання.

В освітньо-професійній програмі «Позашкільна освіта» першого (бакалаврського) рівня зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки студентоцентричний підхід є одним з базових.

Враховуючи особистісні інтереси та потреби майбутніх педагогів позашкільної освіти і науково-педагогічних працівників освітньо-професійної програми «Позашкільна освіта» першого (бакалаврського) рівня зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки реалізується шляхом взаємної поваги й партнерства, вибору прийнятних форм навчання та викладання, вибору навчальних дисциплін, тематики доповідей, рефератів, бакалаврської роботи тощо.

У рамках освітньо-професійної програми «Позашкільна освіта» першого (бакалаврського) рівня зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки функціонує трикутник «Студент — Викладач — Партнери», з українськими та міжнародними партнерами реалізуються проєкти «Позашкільна освіта: Розвиток співпраці», «Громадська думка студентів», «Алюміні: Наші випускники — Наша гордість» тощо.

В освітньо-професійній програмі «Позашкільна освіта» першого (бакалаврського) рівня зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки принцип академічної свободи входить до ключових принципів викладання та навчання.

Відповідність методів навчання і викладання на освітньо-професійній програмі «Позашкільна освіта» першого (бакалаврського) рівня зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки забезпечується принципом академічної свободи через можливість їх самостійно вибору, творчого наповнення змісту навчальних дисциплін, самостійного прийняття рішень тощо.

У процесі реалізації освітньо-професійної програми «Позашкільна освіта» першого (бакалаврського) рівня зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки поєднанню навчання і досліджень приділяється особлива увага.

Використовується різноманітний зміст, форми та методи поєднання навчання і досліджень, серед яких написання курсових та бакалаврських робіт, проходження практики, науково-дослідна робота, студентські наукові гуртки, проблемні групи, гранти, проекти, конкурси, конференції та ін.

Поєднання навчання і досліджень забезпечується завдяки освітнім компонентам освітньо-професійної програми «Позашкільна освіта» першого (бакалаврського) рівня зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки. Кожен здобувач вищої освіти самостійно обирає тему курсової чи бакалаврської роботи, базу практики, використовуються такі форми як есе, презентації, доповіді, реферати, виступи тощо.

У процесі реалізації освітньо-професійної програми «Позашкільна освіта» першого (бакалаврського) рівня зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки започатковано і успішно проводиться постійно діючий Методологічний семінар з позашкільної освіти, Міжнародна конференція «Наукова еліта у розвитку держав» та ін.

За участі партнерів під час здійснення освітньо-професійної програми «Позашкільна освіта» першого (бакалаврського) рівня зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки реалізовано Міжнародні проекти «After-School Education for the Future/Позашкілля заради майбутнього», «E-Learning in After-School Education», Міжнародна акція «Word of After-School Education», Всеукраїнський проект «Заклади позашкільної освіти: Дистанційна робота», проект «30 днів — 30 знаменних років позашкільної освіти Незалежної України» та ін.

Велика увага у поєднанні навчання і досліджень за освітньо-професійною програмою «Позашкільна освіта» першого (бакалаврського) рівня зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки приділяється дослідно-експериментальній роботі, де майбутні педагоги позашкільної освіти беруть активну участь.

Поєднання навчання і досліджень під час реалізації освітньо-професійної програми «Позашкільна освіта» першого (бакалаврського) рівня зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки здійснюється й через організацію, проведення та участь у наукових заходах. Серед них конференції, семінари, круглі столи тощо, а саме: міжнародна конференція «Система підготовки педагогів позашкільної освіти у сучасних умовах», міжнародна конференція «Позашкільна освіта: вчора, сьогодні, завтра» до 20-річчя Закону України «Про позашкільну освіту», Звітно-наукова конференція студентів та аспірантів УДУ імені Михайла Драгоманова «Освіта і наука» та ін.

Особливого значення у реаліях сьогодення набуває оновлення змісту освітніх компонентів освітньо-професійної програми «Позашкільна освіта» першого (бакалаврського) рівня зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки, що

здійснюється на основі наукових досягнень, сучасної практичної діяльності, освітніх інновацій, інформаційної насиченості тощо.

Зазначені оновлення знаходять відображення у меті та завданнях освітніх компонентів, їх структурі, змістовому наповненні, переліку тем, рекомендованої літератури тощо. Також щорічно оновлюється тематика кваліфікаційних робіт, програми практик тощо.

Основою для оновлення змісту освітніх компонентів освітньо-професійної програми «Позашкільна освіта» першого (бакалаврського) рівня зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки щодо наукових досягнень і сучасних практик стала самоосвіта, участь в конференціях, семінарах, форумах, круглих столах з питань позашкільної освіти, підвищення кваліфікації науково-педагогічних працівників та ін.

На прикладі досвіду передових прогресивних закладів позашкільної освіти України та іноземних держав формується сучасний практичний матеріал, що використовується для створення та практичного застосування педагогічних новацій, інформаційно-методичних технологій, кращих практик позашкільної освіти, інформаційних повідомлень, ситуаційних завдань, наочних прикладів у плануванні навчальних занять з освітніх компонентів освітньо-професійної програми «Позашкільна освіта» першого (бакалаврського) рівня зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки. Серед них: «Педагогіка позашкільної освіти», «Організаційно-масова робота ЗПО», «Інформаційно-методична робота ЗПО», «Навчально-виховна робота ЗПО», «Організація позашкільної освіти», «Методика позашкільної освіти» тощо.

Активною і плідною в освітньо-професійній програмі «Позашкільна освіта» першого (бакалаврського) рівня зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки є співпраця із закладами вищої і позашкільної освіти іноземних держав — Республіки Болгарія, Республіки Казахстан, Республіки Польща, Словацької Республіки, Литовської Республіки, Чеської Республіки тощо.

У рамках інтернаціоналізації увага освітньо-професійної програми «Позашкільна освіта» першого (бакалаврського) рівня зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки зосереджена на питаннях виконання спільних міжнародних проектів, вивчення та використання міжнародних практик, консультацій, організації міжнародних наукових заходів, відкритих лекціях та зустрічах з іноземними професорами, міжнародних стажувань науково-педагогічних працівників і здобувачів позашкільної освіти, публікацій наукових статей, обмін науковими виданнями тощо.

Досягненню програмних результатів навчання освітньо-професійної програми «Позашкільна освіта» першого (бакалаврського) рівня зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки найефективніше сприяють такі форми та методи навчання, як: навчальні заняття, самостійна робота студентів, виконання індивідуальних завдань, практична підготовка, контрольні заходи.

Окрема увага в досягненні програмних результатів навчання приділяється участі у проектах, акціях, заходах в Україні та іноземних державах.

Таким чином, у сучасних умовах важливим у забезпеченні якісної позашкільної освіти є кадрове забезпечення закладів позашкільної освіти, професійна підготовка педагогічних працівників для позашкільної освіти.

Особливого значення у підготовці майбутніх педагогів позашкільної освіти набуває наявність та реалізація освітньої програми «Позашкільна освіта» першого (бакалаврського) рівня зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки.

Література

- Bykovska, O. (2024). *Implementation of innovative technologies in out-of-school education: Opportunities and prospects*. „Revista Eduweb”, 18 (2), 129–140.
- Бех, І. (2008). *Д. Виховання особистості: Підруч. для студ. вищ. навч. закл.* Київ: Либідь.
- Биковська, О. В. (2008). *Позашкільна освіта: Теоретико-методичні основи. Моногр.* Київ: ІВЦ АЛКОН.
- Биковська, О. В. (ред.). (2006). *Позашкільна освіта в Україні: Навч. посіб.* Київ: ІВЦ АЛКОН.
- Биковська, О. В. (ред.) (2021). *Стратегія розвитку позашкільної освіти. 2-ге вид., перер. і доповн.* Київ: ІВЦ АЛКОН.
- Биковський, Т. В. (2011). *Методика навчання інформаційних технологій у позашкільних навчальних закладах.* [Дис. ... канд. пед. Наук, 13.00.02. Київ].
- Биковський, Я. Т. (2020). *Педагогічні умови діяльності гуртків закладів позашкільної освіти: Монографія.* Київ: ІВЦ АЛКОН [Електронний ресурс], <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/32293>
- Закон України «Про вищу освіту». [Електронний ресурс], <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
- Закон України «Про наукову та науково-технічну діяльність». [Електронний ресурс], <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19#Text>
- Закон України «Про освіту». [Електронний ресурс], <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
- Закон України «Про позашкільну освіту». [Електронний ресурс], <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1841-14>
- Конституція України. [Електронний ресурс], <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
- Концепція позашкільної освіти в умовах воєнного стану.* [Електронний ресурс], <https://pou.org.ua/wp-content/uploads/2024/05/Kontseptsiya-pozashkilnoyi-osvity-v-umovah-voyennogo-stanu-2024.pdf>
- Національний класифікатор України «Класифікатор професій».* [Електронний ресурс], <https://me.gov.ua/Profession/List?lang=uk-UA&id=d4162ef8-2771-4ac5-99ef1d4b6f5336af&tag=KlasifikatorProfesii-Poshuk>
- Освіта в незалежній Україні: Розвиток та конкурентоспроможність. Інформаційно-аналітичний збірник Міністерства освіти і науки України.* (2021). Київ. [Електронний ресурс], https://iea.gov.ua/wp-content/uploads/2021/08/Osvita-v-nezalezhnij-Ukraini-19.08.2021_FINAL-1-1.pdf
- Русова, С. Ф. (1918). *Позашкільна освіта. Засоби її переведення.* Київ: Дзвін.
- Сущенко, Т. (2011). *Позашкільна педагогіка: Теорія, історія практика: наук.-метод. посібник.* Київ: МАН.
- Освітньо-професійна програма «Позашкільна освіта» першого (бакалаврського) рівня зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки.* [Електронний ресурс], https://kpo.fssp.edu.edu.ua/images/pdf/OsPP/011_OPP_b.pdf